



Projekt "Svila, naša kulturna baština"

Priča o svili: "Bi li ti sinko meni mogla dobiti bubicu?"

Kada su tijekom 1991/1992 godine srpsko-crnogorske horde opustošile Konavle, nisu tada samo uništili bezbrojna domaćinstva, spalili tako lijepa kamena zdanja, ponos naše ruralne arhitekture i opljačkali stoljećima sakupljane dragocijnosti koje su se u njima nalazile. Ta barbarska najezda otela je Konavoskim ženama njihova osobna blaga – njihove skupocjene nošnje. Kada smo, 1993. godine, aktivirali DEŠINE radionice ručnog rada, prognanički hoteli su bili puni ponosnih i trpećih Konavoka, koje su strpljivo i bez plača podnosile nevolje koje su ih snašle. Konavoke su bile prve i najbrojnije među prognanicama koje su se pridružile DEŠINIM radionicama. Mi, aktivne članice, smo često razgovarale sa ženama, tražeći načina da im što bolje pomognemo. Tako smo saznale puno pojedinosti o okolnostima pod kojima su napuštale svoje kuće pred napadima srpsko-crnogorske vojske.

Jednom prilikom iz grupe žena se izdvojila jedna postarija žena, obučena u konavosku nošnju, uhvatila me za ruku i tihim glasom prošaptala: "Bi li ti sinko meni mogla dobiti bubicu?" Zatim je nastavila svoju priču. Bila je u polju kada su počeli granatirati njeno selo. Svi ljudi su bježali i nagovarali je da i ona ide, jer se u selo više nije moglo vratiti. "Ja sam otišla bez ičega, u staroj robi u kojoj sam se zatekla. Ovo na meni su mi dali susjedi, a mene je sram biti obučena u tuđu robu. Naše dvije kuće su četnici spalili. Imala sam 20 oprava i 5 kilograma imbrišima (oprana čista svila za vez), sve je nestalo i ostala sam bez ičega, ali najteže mi je da ne mogu obnoviti moju nošnju jer nemam svile i zato mi treba bubica." U tom trenutku sam sve razumjela: none traži dudov svilac da bi sama proizvela svilu da bi obnovila svoju dragocjenu narodnu nošnju, kako bi mogla povratiti osjećaj samopouzdanja i ponosa. Shvatila sam da je njena nošnja dio njenog identiteta i predanosti tradiciji njenih predaka i njihovom vlastitom načinu življenja.



Odmah smo krenuli u potragu za dudovim svilcem. Tražili smo ga punu godinu dana. Mnoštvo ženskih udruga širom Europe i svijeta bilo je uključeno i upoznato s "bubicom". Početkom veljače '94., dobile smo vijest od DEŠINE počasne članice iz Pariza (M. Dolibić), da je francuska udruga žena pronašla dudov svilac na jugu Francuske u pokrajini Cevennes, gdje postoji svilaraska zadruga i ljudi tog kraja uzgajaju dudov svilac i proizvode svilu.

Za Uskrs 1994. dobili smo prvih 11 grama jajašaca svilca. Doslovno smo ga prokrijumčarili i podijeli obiteljima prognanika zainteresiranim za proizvodnju svile za vlastite potrebe. "Bubica" je i ovaj put dospjela skrivenim putem u naše krajeve, prvi put je došla u Europu sakrivena u bambusovom štapu misionara, a sada je u Dubrovnik stigla u njedrima jedne naše gospođe.



Prve niti svile proizvedene su u prognaničkoj sobi hotela "Plakir" u Dubrovniku. To je motiviralo i druge obitelji da se zainteresiraju za obnovu svilarstva, koje je u Konavlima imalo stoljetnu tradiciju, te se održalo do početka 60-tih godina i tada se ugasilu. Danas se uzgojem dudovog svilca bavi 10-tak obitelji u Konavlima, od Vitaljine na Prevlaci najjužnijem dijelu Lijepe naše, do Močića. Najznačajnije količine svile proizvodi Jele Ruso, prognanica iz Močića, koja je zasadila i plantažu patuljastog duda "kokoso" uvezenog iz Francuske. "DEŠA" je za tu akciju dobila financijsku potporu HTV redakcije Kola sreće, i njemačke udruge Frauenwerk des Kirschenkreises – Husum –Bredstedt. U veljači 1998. DEŠA je bila pozvana u Županju predstaviti izložbu-radionicu "Obnova ruha otoka Mljeta" s kojom smo otvorili njihovu manifestaciju "Šokačko sijelo". Iznenadilo nas je živo zanimanje posjetiteljica za Dešin projekt Obnove svilarstva, s kojim su upoznate zahvaljujući emisiji Kola sreće i dokumentarnom filmu "Kad list murve bude poput mišjeg uha" – HTV Redakcije Narodne glazbe i običaja.



Put svile prema budućnosti Razvojne mogućnosti obnove svilarstva

Želja da se pomogne obnovi svekolikog života u Konavlima, pa tako i konavoske narodne nošnje, kao simbola Konavoskog dostojanstva, je bio primarni cilj projekta "Obnova svilarstva" u ratnim uvjetima.

Danas se taj projekt pokazuje kao kamen temeljac na kojemu se još da graditi. Obnovom jednog starog nestalog obrta ljudi ovog kraja obogaćuju svoju proizvodnju s još jednim autohtonim proizvodom, koji ugrađuju u vlastiti originalni suvenir - konavoski svilovez.

Dešina želja danas je napraviti korak više i obnoviti jednu staru spaljenu zgradu u Čilipima, te u njoj napraviti malu manufakturu svile koju bi vodila jedna svilara zadruga. Žene bi mogle uzgajati dudov svilac i proizvoditi kokone, koje bi nakon završenog procesa zamatanja predale u manufakturu gdje bi se izvukle niti svile.

Na jednom mjestu posjetitelji bi tako mogli vidjeti cijeli proces, od jajašaca do svilene niti. U drugom dijelu iste kuće mogao bi se urediti prodajni i izložbeni prostor, gdje bi se pored ukrasnih predmeta vezenih svilom mogli također predstaviti i prodavati i drugi domaći proizvodi, od domaćeg meda, vina, prošek, smokava do mantale.



Na ovaj način i s ovakvim inicijativama, obogatila bi se turistička ponuda Konavala i cijelog dubrovačkog kraja, koja vapi za novim i boljim sadržajima. Žene koje bi se uključile u projekt imale bi mogućnost dodatnih izvora dobiti, postale bi ekonomski neovisne, sudjelujući pritom u promociji tradicionalnih vrednota, unaprijeđujući svoj posjed i osiguravajući bolje perspektive za nove generacije.

Ovakav projekt bi mogao uključiti i iskoristiti znanje i vještinu i starijih žena u obitelji, tako da se one osjete korisnim i da im se povrati samopouzdanje koje su im prognanička iskustva narušila. Također, treba naglasiti da je ovo čisti ekološki projekt, koji iskorištava prirodne izvore energije i biljne proizvode, koji bi inače ostali neiskorišteni.

Jednom riječju vraća život i opstojnost ljudi kao temelj daljnjeg napretka i razvitka našeg kraja.

Svi pamtimo kako je bivši socijalistički sustav u našoj zemlji skoro uništio privatnu inicijativu i seoski život (život na selu); kako se sve što je bilo tradicionalno smatralo zaostalim, kako se jak naglasak stavljao na neke nove, tuđe vrijednosti, bez čvrstih korijena u domaćoj tradiciji.

Značajno je istaknuti da je za obnovu tradicije važna individualna inicijativa ali isto tako potrebno je naglasiti da je presudna pomoć i podrška koju mogu dati samo državne institucije.

Projekt "Svila - naša kulturna baština"

Projekt "Svila - naša kulturna baština" samo je jedan u nizu projekata kojim želimo održati tradiciju svilarstva i uzgoja dudovog svilca na području Dubrovačko - neretvanske županije.

Kroz projekte aktivnosti (radionice proizvodnje svile), upoznali smo mlađu populaciju Dubrovačko - neretvanske županije s načinom proizvodnje svile i uzgojem dudovog svilca. Također smo ih, u znatnoj mjeri, senzibilizirali o važnosti daljnjeg razvoja i prijenosa znanja ovog starog zanata kao dijela naše kulturne baštine.

Životni tijek dudovog svilca zabilježen od strane polaznika DEŠINIH radionica



Jajašca i ličinke dudovog svilca



Gusjenica dudovog svilca - isključivo se hrani listom bijelog duda (murve)



Kokon dudovog svilca



Leptir dudovog svilca



Primarna funkcija leptira dudovog svilca je produljenje vrste. Nakon oplodnje mužjak ugiba, a ženka živi dok ne položi jaja.



Izvlačenje svilenih niti iz kokona

Projekt financira:

Dubrovačko - neretvanska županija

Nositelj projekta:

DEŠA - Dubrovnik

F. Supila 8, 20 000 Dubrovnik

tel: +385 20 420145, fax: +385 20 411 033

e-mail: desa@du.t-com.hr